

ficat ipsa dicta sua: vt cum ea diceremus: q̄ iam noueratis: tamē qz ex illis locis eruebant que obscura videbant: tanq̄ noua fieret ipsa cognitio. **N**āquid non noueratis fratres: qz in ecclesia dei tolerādi sunt mali: z scismata nō sunt faciēda: **N**āquid nō iam sciebatis: qz intra illa retia que capiūt bonos z malos p̄sces: p̄durandū est vsq̄ ad littus: nec retia rumpenda sunt: quia in litore sepabunt boni ad vasa: z mali p̄fici ent: **J**am ista noueratis: versus autē istos psalmi hui⁹ nō intelligebatis. **E**xpositū est qd̄ non intelligebatis: z innouatū est quod noueratis.

ExPLICIT Tractatus de ps̄. CXXXVIII.
INCIPIT Tractatus de ps̄. CXXXIX.

Prefatio.

Ifferūt dñi fratres: z in ip̄is dominus omnium vt istū psalmūz afferā ad vos intelligendū: quātū domin⁹ donat. **A**djuuet orōnib⁹ vestris: vt ea dicam que oportet me dicere: et vos audire: vt omnib⁹ nobis vtilis sit sermo diuinus. **N**on em̄ omnib⁹ vtilis est: qz nō est omnium fides. **F**ides autē sic est i anima vt radix bona que pluuiā in fructū ducit: p̄sidia v̄o et error diabolic⁹: z cupiditas mala radix omnium maloz: sicut radix spinarū etiā dulcem pluuiā ad punctiōes cōuertit. **Q**uid habet psalmus iste credo cuz cantaret aduertisse vos: **Q**m̄ cōquerit z gemit: z deo precē fūdīt: inter malos cōstitutū corp⁹ christi. **E**t em̄ vox est in omni tali p̄phetia tanq̄ illius inopis: id est egētis: nōdum satiati esurientis z sitiētis iusticiā: cui quedā saturitas p̄missa in fine seruatur. **I**nterim hic nunc siat z esuriat: z gemat z pulset z querat: p̄grinationis illecebris non delectet: **N**ō putet patriā seculū: vñ vt liberaret christ⁹ aduenit: qz christus caput nostrū esse voluit: caput scz cuiusdā corporis. **N**ō em̄ potest dici caput: vbi corp⁹ nullū est cui sit caput. **P**roinde si caput christus: z alicui⁹ corporis caput est christus: corp⁹ illius capitis sancta ecclesia est: in cui⁹ nos mēbris sumus si caput nostrū diligim⁹. **A**udiam⁹ ergo voces corporis christi: hoc est nostras si sumus in christi corpore: qz quisq̄s ibi nō fuerit: in eis erit intra quos illud corp⁹ gemit. **P**roinde aut in illo corpore cris vt gemas inter malos: aut non eris in illo corpore: z in eis eris inter quos malos gemit corpus quod gemit int̄ malos: aut mēbris christi: aut bonis corporis xp̄i. **N**ec isti inimici et aduersarij

corporis christi vno modo intelligunt: aut vno modo agunt. **V**ersipellis est em̄ qui i eis regnat: et qui eis vti tanq̄ vasis suis. **L**eterū multi ab illo liberātur: et in corpus christi trāseūt: z qui sint: z quid futuri sint: nouit ille qui illos redemit sanguie suo nesciētes. **S**unt autē quidā p̄seuerātes in malicia sua: ad christi corp⁹ nō p̄tinētes: z ipsi noti ei vtiq̄ cui nihil ignotum est. **I**nterim illi qui iam cōpaginati sunt cū mēbris eius nondū habentes resurrectionē futurā: in q̄ perit omnis gemit⁹: z laus succedit: in qua omnis tribulatio moriet⁹: z erit sine fine exultatio: nondū ergo habētes hoc in re: sed tñ tenentes in spe: gemit⁹ ex desiderio quodam: z orant se liberari ab omnibus malis inter quos necesse ē viuere z tomis. **N**ō. n. sepatio iam cuiq̄ tuta est. **I**llius em̄ erit sepatio: qui nō nouit errare. **Q**uid est q̄ non nouit errare: **E**t nec malū trāsciat ad dexteram: nec bonū ad sinistra. **N**os autem in hac vita difficile est vt nosip̄os nouerim⁹: quātō minus debem⁹ de quocūq̄ p̄properā ferre sententiā. **Q**uia si hodie malū nouimus: cras qualis futur⁹ sit ignoramus. **E**t forte quē vehemēter odimus frater noster est z nescimus. **S**ecuri ergo odimus in malis maliciā: z diligimus naturam: vt quod ibi fecit deus amemus: quod ibi fecit ipse homo oderimus. **F**ecit em̄ deus ip̄m hominē: fecit autē homo peccatū. **B**ilige quod fecit deus: odi quod fecit homo. **S**ic enim p̄sequer̄ quod fecit homo: vt liberetur qd̄ fecit deus.

In finē psalmus ipsi Dauid.

Apostolo p̄finitū est. **F**inis enim legis christus ad iusticiā omni credenti. **E**rgo cum audis psalmū dicere: in finem: corda cōuertant ad christum. **T**anq̄ em̄ p̄eco psalmi: est titul⁹ psalmi: veluti dicens: **E**cce venit: z inde dicitur sum: de christo cantatur⁹. **N**am z ip̄i Dauid: nō intelligo: nisi ip̄m qui factus est ex semie Dauid fm̄ carnem. **I**nterim p̄pter genus cōgruit nomē: **G**en⁹ carnale Dauid: genus spirituale supra Dauid: z nō solū ante Dauid: sed ante Abraā: **N**ec ante Abraā tm̄: s̄ ant̄ Adam: nec ante Adā tm̄: sed ante celum z terram: ante omnes angelos: ante oēs potestates et virtutes: ante omnia visibilia et inuisibilia. **Q**uare: **Q**uia vt hec essent: oia per ip̄m facta sunt: z sine ip̄o factū est nihil. **E**rgo qz ex semie Dauid nō fm̄ diuinitatē

qua creator est ipsius David: s̄ fm̄ carnes David dignatus ē vocari in p̄ph̄ia: in ip̄sum finem intende: q̄z ip̄i David canitur psalmus: z corp̄is eius vocē audi: z esto i corp̄e eius. **Gloriam** quam audisti tua fiat: et ora z dic q̄d sequit̄.

Alia l̄ra.
Eripe
t malo

Expositio psalmi.
Time me domine ab homine maligno. Non ab vno: s̄ ab ip̄o genere: nec a vasis t̄m̄: s̄ ab ip̄o p̄ncipe: id ē ab ip̄o diabolo. Quare enī ab homine: si a diabolo: Quia z ip̄e in figura h̄o dictus ē. Venit inimic⁹ h̄o: z supereminavit zizania. Et cū dixissent s̄ui ad patrem familias: **N**ōne bonū semen seminasti: vñ apparuerūt zizania: respōsum ē: **I**nimicus h̄o s̄ fecit. Ab isto ḡ h̄oie maligno ora q̄stum potes vt libereris: Quia nō est tibi colluctatio aduersus carnē z s̄anguēz: s̄ aduersus p̄ncipes z pt̄ates: z rectores mūdi tenebrarū harū: id ē rectores peccatorū: q̄d q̄dem z nos sum⁹. Nam audiui⁹ mō vocem apl̄i: **F**uistis aliquñ tenebre: nūc autem lux in d̄no. Nam ḡ lux facti: non in nobis: s̄ in d̄no: orem⁹ non t̄m̄ s̄ tenebras: id est s̄ peccatores: q̄s adhuc diabolus possidet: s̄ etiam s̄ ip̄m p̄ncipem eorū diabolu: q̄ opatur in filiis diffidētie. **A** viro inuisto erue me. **H**oc ē ab homine maligno: q̄d ē a viro iniusto. **M**alignum enī id dicit: q̄z iniustus: ne forte aliquē iniustū bonū esse putes. Sunt enī multi iniusti q̄si nō nocēt: nō sunt seui: nō sunt asperi: non sunt p̄sequētes z p̄suras homib⁹ facientes: sed t̄m̄ inde iniusti: q̄z alio quodā mō luxuriosi: ebriosi: voluptatibus dediti. Quō nulli nocet: q̄ sibi nō parcat: **I**nnocēs enī ille est q̄ nō nocet: nō aut̄ q̄ sibi nocet. **T**ibi autēz quō potest nō nocere q̄ sibi nocet: **S**ed respōdes. **I**n quo mihi nocet: **N**ō enī inuasit rem meā: aut appetiuit salutē meā. **L**uxuria sua pascit: suis voluptatib⁹ delectatur. **S**z si inquinatos h̄z voluptates: ip̄e inquinatur: mihi q̄d p̄tinet cui molestus nō est: **N**ocet tibi saltem v̄ exemplo: q̄z vivit tecum: z ad q̄d agit inuitat. **N**ōne cū eū vides forte in ill̄ sordibus p̄sperari: ducis taliū delectatiōe factorū: **E**t si nō p̄sentis: saltem inuenisti q̄d expugnes: **Q**uō ḡ tibi nō nocebat q̄ laboras vincere q̄d feci corde tuo. **M**alignus ē ḡ om̄is iniustus: z necesse ē noxius sit: siue sit blādus: siue sit feror. **Q**uisq̄s in illū incurrerit: quisquis laqueis ei⁹ fuerit capt⁹: inueniet q̄ sit noxi⁹:

Alia l̄ra
in quo eripe.

q̄d putabat leue. **E**tenī f̄res z spine nō p̄gūt in radicibus. **E**ruc spinas de fra: conrecta radices ip̄az: z vide si sentis dolorē: t̄m̄ illd̄ vñ dolorē sentit i superficie de illa radice p̄cessit. **I**taq̄z nō vob̄ placeāt hoies q̄si lenes z blandi: amatores t̄m̄ carnaliū voluptatū: z inquinatū cupiditātū sectatores nō vobis placeāt: z si adhuc vident lenes: radices spinarū sunt. **M**ā talib⁹ factis p̄ luxuriā plerūq̄ effundūt q̄d habebant. **E**t quō q̄runt implere q̄d effuderūt: **N**unq̄d iam parcūt rapinis z cogitatiōib⁹ fraudium om̄i generi malignitatis exq̄rende: **I**am vides malū hoiem quē putabas anteā lenem: q̄si illū videbas inebriari: bon⁹ erat. **N**ō iam furem vides latronem: timēs: p̄cesserūt spine de illis radicib⁹. **Q**uī sentiebas lenes radices spinarū: tūc si posses incēderes: z nō esset vñ p̄cederet q̄d te mō p̄geret. **P**roinde fratres mei corpus christi vel mēbra christi gemētia int̄ tales malos quoscūq̄ videtis p̄clives ferri i malas libidines z in perniciosas voluptates: tūc rephendite: z tūc castigate: tunc vrite. **I**ncēdat radix: z nō est vñ spina p̄cedat. **S**i aut̄ nō potueritis: certi estote q̄ eos habebit̄ inimicos. **T**acere p̄sit: occultare inimicitias suas possunt: amare vos nō p̄sit. **S**ed quī amare vos nō p̄sit: z necesse ē vt q̄ oderūt vos mala vobis q̄rant: nō vacet lingua z cor v̄m̄ dicē deo. **E**ru me dñe ab hōie maligno: a viro iniusto erue me.

Alia l̄ra.
iniquitates

Qui cogitauerūt iniusticias in corde. **Q**uid enī q̄ nō audēt p̄ferre in lingua: z suant in corde: **P**ropter eos enī dixit qui plerūq̄ in labijs bona loquuntur: **A**udis vocem iusti: s̄ nō est cor iusti. **M**az q̄d p̄fuit hoc addere: vt diceret: **Q**ui cogitauerūt iniusticias in corde: **A**b eis me libera: ibi sit potentissima manus tua ad erudendum me. **F**acile est enī deuitare apertas inimicitias: facile est auerti ab inimico p̄mpto z manifesto: cui⁹ iniquitas iam etiā in labijs est: **I**lle est molestus: ille occult⁹: ille difficile deuitat q̄ in labijs bōa portat: z in corde occultat mala. **Q**ui cogitauerūt iniusticias in corde. **T**ota die cōstituebant bella. **Q**uid est bella: **C**ontra que pugnarem tota die mihi cōstituebāt. **I**nde enī hoc nascitur de talibus cordibus: quicq̄d est contra q̄d pugnat christianus. **S**i seditio: si scisma: si hereses: si contradictio turbulēta: nō hoc erūpit nisi de ill̄ cogitationibus que tegebant: z q̄n labia bo-

Alia l̄ra.
ip̄elia

na loquebant: tota die cōstituebant bella. **P**acata audis vba: s; belli cōstitutio a cordibus nō discedit. **Q**z enī dictum est: **T**ota die: sine intermissiōe significat: id est toto tempe. **A**cuertunt linguas suas sicut serpentes. **S**i adhuc queris hoiez: aspice similitudinē. **I**n spente marie astutia ē z dolus nocendi: ppter ea etiaz serpit. **N**ō enim vel pedes habz: vt eius vestigia cum venit audiant. **I**n eius itinere velut leuis ē tractus: s; nō est rectus. **I**ta g̃ repūt z serpunt ad nocendū: habētes occultum venenū z sub leni cōtactu. **E**t ideo sequitur. **V**enenum aspidum sub labijs eorum. **E**cce est illud sub labijs: vt aliud lb labijs: aliū in labijs aduertam⁹: Quos etiam apte manifestat alio loco vbi dicit: **Q**ui loquunt pacem cum primo suo: mala aut in cordibus eorū. **C**oserva me domie de manu peccatoris: ab hominibus iustis erue me. **I**pa sunt: nota sunt: non hic opus est intelligere: sed agere. **O**rare opus est: s; querere quid sit: sed quomō ores aduersus huiusmodi homines: aperit tibi in cōsequenti. **M**lti enī aduersus malos orant impente. **Q**ui cogitauerūt: inquit: supplantare gressus meos. **A**dhuc potest carnaliter accipi. **H**abet quisq; inimicū in negotio: cogitat ei fraudē facere: z ei auferre pecuniā: qui vsq; in cōmuni negotio. **H**abet quisq; inimicū vicinū: z cogitat malū ingerere domui eius: aliqd de re ipius minuere: et vtiq; dolo cogitat: fraude cogitat machinamentis diaboli: hec ipa gestat implere: nemo dubitat: sed tamen nō ppter ista isti cauendi sunt: sed ne insidiādo tibi adducant te ad se: id est a corpe christi separent te: z faciant te de corpore suo. **S**icut enim bonorū caput christus est: sic illorū caput diabolus. **Q**ui cogitauerunt inquit supplantare gressus meos. **Q**uid est supplantare gressus meos? **N**ō quasi vt erres in negotio quod cum illo habes: z decipiat te i causa: que tibi cōmunis est in foro cū illo: **S**upplantauit gressus tuos: si te impedit in via dei: vt illud quod rectū intendebas titubet: aut labatur a via: aut cadat in via: aut recedat de via: aut remāeat i via: aut retro reuertat vnde venerat. **Q**uicqd tibi tale fecerit: supplantauit te: decepit te. **C**ōtra hmōi insidias ora: ne pdas celeste patrimoniu: ne amittas christū coherede: quia victurus es in eternum cuz eo: qui te

Alia lra.
i custodi
i iniquis
teripe

fecit heredem. **N**on enim talis te fecit heredem cui mortuo succedas: sed cum quo in eternum viuas. **A**bsconderunt supbi muscipulam mihi. **T**otum corpus diaboli explicauit breuiter: cuz ait: supbi: **I**nde est q; z iustos plerūq; se dicunt: cuz sint iniqui: inde est q; nihil illis tā noxium est: q; confiteri peccata. **I**pi sunt qui cum sunt falsi iusti: necesse est vt inuideāt veris iustis. **N**emo enī inuidet alteri in eo quod nō vult vel esse vel videri. **A**lius tibi inuidet: q; diues es: aut diues vult esse vt tibi inuideat: aut putari vult diues. **A**li⁹ tibi inuidet: q; clarus es z nobilis: aut hoc esse affectat: aut hoc se putari cupit. **E**t sic omnia que vident bona in seculor putantur: quod quisq; vult habere: z in quo vult excellere: vel cuius rei famaz captat: in eo tibi inuidet. **I**sti aut qui falsi iusti sunt: videri volūt iusti: cuz nō sunt: z necesse ē vt quē viderint vex iustū: inuideāt illi: z b̃ cū illo agant quō amittat vnde gloriat. **I**nde veniūt omēs seductiōes z supplantationes. **H**oc por ipse diabolus voluit: q; cadēs stāti homi inuidit: z q; ipse amisit regnū celorum: hoiem illuc puenire noluit: z nō vult: z id agit nūc vt homo illuc nō pueniat: vñ ipse iectus est. **Q**uia q; supbus est ipse: z iō inuidus q; supbus: omne corpus ipi⁹ talitū corpus est. **S**ed nos porem⁹ contra illū qui corrigi non potest: z p iustis q; possunt: vt dicamus homini iniusto. **Q**uare inuides iusto o homo iniuste? **Q**uia vis videri iust⁹: cito fac quod melius ē z facilius eris: qd vis videri esto rebus: ita diliges cui inuidebas: quia quod illum doles esse eris et tu: z amabis in eo te: z ipm in te. **E**tenim si inuideres diuiti: nō esset in ptate tua vt diues esses. **S**i inuideres honesto alicui senatori nobili: nō esset in ptate tua vt nobilis tu esses z clar⁹. **S**i inuideres pulchro: nūq; pulchrū te faceres. **S**i inuideres forti z valido: nūq; tibi vires dares. **S**i inuides iusto: res in voluntate ē: esto quod doles eē alterum. **N**on enim empturus es quod tu nō es: z alius est. **G**ratias constat: cito constat: **P**ax in terra homibus bone voluntatis. **I**lli aut supbi absconderūt muscipulā: quesierūt supplantare gressus meos. **E**t qd fecerūt. **E**t restes extenderūt muscipulas i pedibus meis. **Q**uas restes? **N**otum est hoc verbū in scripturis: z inuenimus alibi qd significant restes. **B**ominus flagellū de resticulis fecit: vnde ex-

Alia lra.
i laqueu

Alia lra.
i fines
i in laqueu
i non babe

pulit eos de templo: qui ibi male vsabāt: et significauit nobis quomō intelligam⁹ restes: quia crinibus peccatorū suoz vnus quisq; constringit. **Dicit** alia scriptura: et aperte **Esaias**. **De** bis qui trahunt peccata sicut restem longam. **Quare** autē dicit restis: Quia omis peccator pseuerās i peccatis suis: addit peccata peccatis: et cū deberet accusatione peccati sui corrigi: defensione duplicat quod cōfessione posset auferri: et plerūq; alijs peccatis vult munit⁹ esse ppter illa que commisit. **Fecit** aduultū: et ne occidat: parat homicidiū: addit peccato peccatū. **Rursum** si ei contigerit facere homicidiū: iam qui vnum crimē timebat: duo timet: et vtiq; cū videat se plura timere q̄ antea timebat: nō cogitat minuire quod fecit: sed addere quod nōdū fecit: querit forte et maleficiū. **Tria** ecce habet: **Inde** iam q̄s cogitet: quis finiet restē peccatorū: **Et** optime dicit restis. **Et** enī torqueat restis addit: et non addunt recta fila: sed torta. **Pravitas** sibi cōnexa ducit in longum: et non cogitat p̄cidere qd̄ male texuit: s̄ addere: p̄ducere: in longū p̄tendere: vt habeat in fine vnde illi ligent manus et pedes: et p̄iciatur in tenebras exteriores. **Hec** autē peccata sua tendūt iustis: q̄n̄ eis suadēt facere mala q̄ ip̄i faciūt. **Id** dixit. **Restes** extendit m̄scipulā pedib⁹ meis: id est de peccatis suis me deinceps voluerūt. **Et** vbi hoc: **Iuxta** semitas scādalum posuerunt mihi. **Non** in semitis: sed iuxta semitas. **Semite** tue: precepta dei sunt. **Illi** scādala iuxta semitas posuerūt: tu noli recedere a semitis: et nō rues in scādala. **Hec** volo dicas: et p̄hiberet illos deus ponere mihi scādala iuxta semitas: et non ibi ponerēt: **Immo** permisit deus ponere scādala illos iuxta semitas: vt tu nō recedas a semitis. **Iuxta** semitas scādala posuerūt mihi. **Et** qd̄ restet: **Qd̄** remediū in tāta mala: in istis temptatiōib⁹: in istis piculis: **Dixi** domino deus meus es tu. **Illi** homines sunt: et si mei: tu et deus et meus es. **Dixi** domino: deus meus es tu. **Magna** vox oratiōis: mouet fiduciā. **Quid** illorū nō est deus: **Quis** non est deus qui est verus deus: **Sz** tamē p̄prie eorum ē: qui eo fruunt: qui ei viuūt: qui libent sub ip̄o sunt. **Nam** et mali q̄uis inuiti sub ip̄o sunt. **Illi** appellant deum a quo coronēt: sub illo illi fugiūt a quo dānentur. **Et** iniquus qui nō vult habere do-

minū deum suū: quo fugiet deum omnīū: **Bonū** est illi ergo vt puertat ad deū omī: faciatq; illū conuersione suū: et positus int̄ tales peccatores: seductores: hypocritas: supbos: dicat ad deū quem sui cōuersiōe fecit deum suū. **Dixi** dñō deus meus es tu. **Percipe** auribus domine vocem deprecationis mee. **Simpler** q̄dem sententia est: et facilis ad intelligēdū: sed tamen delectat forte cogitare q̄re nō dixerit: **Percipe** aurib⁹ deprecationem meā: sed velut euidētius exp̄mens affectum animi sui: ait: vocem deprecationis mee: **Et** itaq; deprecationis mee: animam deprecationis mee: nō quod sonat in v̄bis meis: sed vnde viuūt verba mea. **Leteri** enim strepitus sine anima soni dici possunt: voces nō p̄t. **Glor** p̄prie animatoz est: viuorū est. **Qz** multi autē deprecant deum: et nō sentiūt deū: nec bñ cogitant de deo. **Soni** deprecationis habere possunt: vocē nō possent: quia vita ibi nō est. **Huius** q̄ viuebat: qz deum suū intelligebat: et a quo liberaretur videbat: et a quib⁹ liberaret sentiebat: ip̄a erat vox deprecationis eius: ip̄am cōmendans auribus dei dicat. **Bonie** domine. **Tu** domine domine: id est tu verissime domine: non quales domini homines: non q̄les domini qui emūt saccello: sed qualis domus q̄ emit sanguine. **Domine** dñe virtus salutis mee. **Id** est qui das vires salutis mee. **Quid** sibi vult v̄t salutis mee: **Conquerat** de scandalis: et insidijs peccatorū: et circūlātantibus et circūinsidiatibus malignis hoibus vasis diaboli: de supbis invidentibus iustis: inter q̄les necesse est vitam ducere: cum hic viuimus i p̄grinatione nostra hac. **Talia** v̄o scādala abundantia futura domin⁹ p̄dixit et ait: **Abundauit** iniquitas: et quoniā abundauit iniquitas: refrigescit caritas multozū. **Sz** adiunxit statim solaciū: **Qui** pseuerauerit vsq; in finem: hic saluus erit. **Attendit** iste et timuit: et abundantia iniquitatum turbatus respexit spem: quia qui pseuerauerit vsq; in finem: hic saluus erit: extendit se pseuerare: et vidit longam vitam: et quia perseuerare magnum est et difficile: ipsum orauit ad perfectionem pseuerantie sue: a quo illi iussum est vt pseueraret. **Certe** salu⁹ ero: si pseuerauero vsq; in finem: sed pseuerantia ad virtutem p̄tinet: vt merear salutem: tu es virtus salutis mee: tu me facis perseuerare vt quemiam ad salutem. **Bonie** dñe

Alia lra.
teraudi

Alia lra.
titer

virtus salutis mee. Et vnde spero: quia tu es virtus salutis mee: **Obumbrasti super caput meum in die belli.** Ecce modo adhuc pugno: pugno foris contra fictos bonos: pugno intus contra concupiscentias meas: quoniam video aliam legem in membris meis repugnante legi mentis mee: et captiuum me ducentem in lege peccati: que est in membris meis. **Adiur ego homo: quis me liberabit de corpore mortis huius?** Gratia dei: pro Iesum christum dominum nostrum. **Ignis laborans in hoc bello respexit ad gratiam dei: et quae iam ceperat estuare et arefcere: tanquam vmbra inuenit sub qua viueret: Obumbrasti super caput meum in die belli: id est in estu: ne fatigarer: ne arefcerem.** **Ne tradas me domine a desiderio meo peccatori.** Ecce quo mihi valeat vmbra culum tuum: ut estus non patiar a me ipso. Et quod mihi peccator faceret ille quod tibi seuiret: Se uerunt enim martyres: iniqui traxerunt eos: catenis ligauerunt: carceribus incluserunt: gladio ferierunt: bestiis subreixerunt: ignibus consumpsit: hec omnia fecerunt: sed non eos tradidit deus peccatoribus: quia non sunt traditi a desiderio suo. **Illud ergo ora quantum potes: ut a desiderio tuo non tradat te deus peccatori.** Tu enim desiderio tuo facis locum diabolo. **Ecce enim diabolus proposuit lucrum: et inuitauit ad fraudem.** Lucrum enim breue non potes: nisi fraudem feceris. Sed lucrum esca est: fraus laqueus. Sic attende escam: ut videas et laqueum: quia lucrum non potes adipisci: nisi fraudem feceris: fraudem autem si feceris: capieris. Non ideo dico capieris: quia inuenieris. Aliquam enim non inuenieris: sed ab hominibus: a deo autem capieris et traberis et occideris. Omnis enim qui talia facit: perimit seipsum. **Ibi est ergo esca: ibi est et laqueus: Frena desiderium: et non cadas in laqueum.** Si autem vicerit te desiderium escae: mittit tibi collum in laqueum. et capiet te auceps animarum. **Ne tradas me a desiderio meo peccatori: inde obumbrasti in die belli.** Desiderium enim estus facit: vmbra culum autem dominum temperat desiderium: **Ut possim refrenare quod rapi ebamur: ut non ita estuemus: ut ad laqueum perducamur.** **Cogitauerunt aduersum me: ne derelinquas me: ne forte exaltentur.** **Habes et alio loco: Qui me premunt: exultabunt si motus fuero.** Tales sunt et isti: quia talis est et ipse diabolus: **Quis seduxerit boiem: gaudet: triumphat de illo: exaltat ipse: quia ille humiliatus est.** **Quare autem ille hu-**

Alia sfa.
t contra

miliatus est: Quia male exaltatus fuit: et ille qui de illo triumphat: humiliabitur. Tales sunt enim omnes qui gaudent de malo: vident sibi ad tempus gloriari: supbire: ceruices erigere. **Non vos delectet exultatio eorum: escam habent in faucibus et hamum: Ibi est quo delectantur: ibi est quo trahunt.** **Ne derelinquas me: ne forte exalten: id est non de me triumphet: non de me gaudeat.** **Caput circuitus eorum: labor labiorum ipsorum teget eos.** **Ne inquit vmbra alarum tuarum teget: obumbrasti enim mihi in die belli.** **Ipsos quod tegit: Caput circuitus eorum: Ipsa est supbia.** **Quid est circuitus ipsorum: Et circueant et non stent: in gyrum eant errorum: vbi iter est sine fine.** **Qui enim in longum iter: alium deinceps: alicubi finit.** **Ne est labor impiorum: qui demonstrat in alio psalmo euidenti: In circuitu impij ambulat.** **Sed circuitus eorum caput supbia est: Quia initium omnis peccati supbia.** **Unde autem superbia labor labiorum ipsorum: Omnis enim superbus fictus est: omnis fictus mendax.** **Laborant homines loqui mendacium: nam veritatez tota facilitate loquerentur.** **Ille enim laborat qui fingit quod dicit: nam qui verum vult dicere: non laborat.** **Ipsa enim veritas sine labore loquitur.** **De homine ergo hoc dixit deo: Ne proteget vmbra culum tuum: ipsos teget mendacium ipsorum: Sed ipsum mendacium ipsorum labor est labiorum ipsorum.** **Ecce periturum iniusticia: concepit dolorem: et peperit iniquitatem.** **In omni enim ope malo labor est: et omne opus malum cogitatum mendacium ducem habet.** **Non enim est veritas: nisi in ope bono: et propterea quae omnes laborant in mendacio: veritas quid clamauit: Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis: et ego reficiam vos.** **Ipsa est vox clamans ad laborantes in alio psalmo.** **Filij hominum vsquequo graui corde: ut quod diligitis vanitatem: et queritis mendacium?** **Apte autem alio loco labor est in mendacio.** **Locuerunt linguas suas loqui mendacium: ut inique agerent: laborauerunt.** **Caput circuitus eorum: labor labiorum ipsorum teget eos.** **Decidet super eos carbones ignis in terra et deiciet eos.** **Quid est in terra: hic adhuc in hac vita: hic supra illos decidant carbones ignis: et deiciet eos.** **Qui sunt carbones ignis: Nouimus istos carbones.** **An alij sunt isti: et alij illi de quibus dicturi sumus: Istos enim video ad penam valere: illos autem quos commemoraturus sum ad salutem.** **Victum est enim de qui-**

Alia sfa.
topetia.

Alia sfa.
t cadet
in igne
et eos

busdam carbonib⁹: cum hō peteret aduer-
sum linguaz sub dolā auxiliū: Quid def tū
bi aut quid adijcietur tibi ad linguaz sub-
dolam: Sagitte potentis acute: cuz carbo-
nibus vastatorij⁹: id est verba dei cor trās-
figentia: ⁊ vetustatem perimētia: amorēq;
gignentia: ⁊ exēpla hominū q̄ mortui erāt
⁊ reuixerūt: ⁊ nigri erant: ⁊ fulgētes effecti
sunt. Carbones enī tenebre sunt: color in-
dicat: S; cum ad eos accesserit flāma cari-
tatis: ⁊ ex mortuis reuixerint: audiant ab
apostolo: Fuistis enim aliquādo tenebre:
nūc autē lux in domio. Ipi sunt carbones
fratres quos intueniur: qm̄ volum⁹ mutare
vitā trāsiri sagitta dei: et ipēdūt nos ma-
le ligue hominū: de qualib⁹ h̄ mō q̄rebat:
⁊ volūt seducere a via veritatis: pon⁹ q̄ in-
ducere ad errores suos ⁊ dicere nobis: qz si
p̄fessi fuerim⁹ nō implebim⁹. **A**ttēdim⁹ car-
bones illos: Qui erat heri ebrius⁹: hodie
sobri⁹ ē. Qui erat heri adulter⁹: hodie cast⁹ ē:
Qui erat heri raptor⁹: hodie largitor⁹. **O**ēs
isti carbōes ignis sūt: accedunt exēpla car-
bonū ad vuln⁹ sagittarū: si enī timeo dicē
vuln⁹: cū clamet ipsa spōsa vulnerata cari-
tate: ego sū: ⁊ fit tibi vastatō feni: p̄p̄ qd̄ ⁊
dicūt carbones vastatorij. **C**astat feni: h̄
purgat aurū: et mutat hō ex morte vitā: et
icipit eē etiā ipē carbo flagrans: **Q**ual erat
carbo apls: q̄ pri⁹ fuit p̄secutor ⁊ blasphe-
mus ⁊ inuidiosus: niger ⁊ extinct⁹: **M**iseri-
cordiā vō cōsecut⁹: accēsus ē de celo: vox
christi: accēdit illū. **P**erijt in eo tota nigre-
do: cepit feruēs spiritu q̄ accendebat accē-
dere. **T**ales ergo ⁊ h̄ intellecturi sum⁹ car-
bones ignis: qui cadūt sup istos malos: ⁊
dehiciūt eos: **N**ane nō p̄hibemur hūc ha-
bere intellectū. **V**ideo hic nobis elucesce-
re nō improbabile seu reprehensibile sententiā:
Intelligo illos carbones cadere sup istos
vt dehiciāt. **I**n alios ei veniūt vt accēdāt:
in alios vt dehiciāt. **I**pē enī carbo dice-
bat: **Q**uibusdā sum⁹ odor mortis i mortē:
q̄busdā sum⁹ odor vite in vitā. **C**idēt enī
iustos flāmantē spiritu: candētes luce: et
eis inuidēdo cadūt: h̄ est qd̄ supuenient il-
lis carbōes ignis in fra ⁊ dehiciēt. **Q**uid
est in terra: **A**dhuc hic sūt in hac vita: ex-
cepta illa pena que seruatur impijs. **C**ar-
bones isti illos dehiciūt: atēq; veniat ignis
etern⁹. **B**ecidēt sup eos carbōes ignis in
terra: et dehiciēt eos. **I**n miserijs non
subsistet. **V**eniet illi miseria et n̄ tolerāt: u-

stus q̄nt subsistet: **Q**uō ille subsistet q̄ dicit: h̄
et gloriatur in tribulatiōibus: sciētes qm̄
tribulatio patientiā operat: patientia p̄ba-
tionem: p̄batio spem: spes autē nō cōfun-
dit: quoniā caritas dei diffusa est in cordi-
bus nostris p̄ sp̄m sanctum qui datus est
nobis. **A**t vō super illos cum ceciderit ali-
qua pressura: aliqua miseria: nō subsistet:
cadunt. **Q**uādo enim tales panunt huius-
modi pressuras: non valent tolerare: deci-
dunt in iniquitates malas: quia tradunt a
desiderio suo peccatori. **Q**uir linguo-
sus non dirigetur super terras. **Q**uir
linguosus amat ⁊ mendacia. **Q**uid enī il-
li est voluptas: nisi loqui: **N**on enim atten-
dit quid loquatur: dum loquit: nō potest
fieri vt iste dirigat. **Q**ualis q̄ eē debet ser-
uus dei: accensis illis carbonib⁹: ⁊ ipē car-
bo salutaris effect⁹: **Q**ual esse debet: **E**t
magis optet audire q̄ dicere: sicut scriptū
est: **S**it autem om̄s homo velox ad audi-
endū: tardus autē ad loquendū: **E**t si fie-
ri potest hoc cupiat: nō habere necessitatē
loquendi: ⁊ docēdi. **E**cce enī dico carita-
ti vestre fr̄es mei. **L**oquimur nos modo ad
vos: vt aliquid doceamus vos: q̄to me-
lius si oēs sciremus: et nemo doceret alte-
rum: vt nō esset alius loquēs: alius audi-
ens: sed om̄es audientes vnū illum cui di-
citur: **A**uditui meo dabis gaudium ⁊ leti-
cia: **U**nde ⁊ ille **J**ohānes: nō t̄z gaude-
bat qz p̄dicabat ⁊ qz loquebat: sed gaude-
bat qz audiebat. **A**ut enī: **A**micus aut spō-
si stat: ⁊ audit eum: ⁊ gaudio gaudet: p̄pter
vocem sponsi. **I**taq; fratres cito dixerim
caritati vestre: ibi vnusquisq; p̄bet se: nō
vt loquat: sed vt de alio locutiōis officij
erigat. **G**audiū aut taciturnitatis intus
habeat in volūtate: vocem doctrine in ne-
cessitate. **Q**uādo enim opus est voce do-
ctrine: **Q**uādo pateris imperitū: quādo
pateris indoctum. **S**i semp delectat te do-
cere: semp vis habere imperitū quem do-
ceas. **S**i aut beniuolus es: ⁊ vis om̄es do-
ctos eē: nō vis semp habere quos doceas:
⁊ nō erit in volūtate exercitatio v̄l p̄batio
doctrie tue: sed in necessitate: **G**audiū ti-
bi sit in auditōe dei: necessitas tibi sit in lo-
cutione tua: ⁊ nō eris vir linguosus: ne nō
dirigaris. **Q**uare vis loq; audire nō vis:
Semp foras eris: intro redire detrectas.
Qui enī te docet: int⁹ est: quādo tu doces
tanq; foras eris ad eos qui foris sunt. **A**b

Alia lra.
tū terra

interiore enī audiūm⁹ veritatem: ⁊ ad eos qui foris a nostro corde sūt loquimur. De enim dicimur eos in corde habere: de quibus cogitamus: sicut imaginē quādam dicimus: quā de illis habemus impressā. Nam si omnino intus ipsi essent: sciret utiq; quid in corde nostro esset: atq; ita ut eis loqueremur opus non esset. Si autē hoc te delectat quod foris agis: vide ne tumescas foris: ⁊ non possis redire p̄ angustū: ⁊ nō possit tibi dicere de⁹ tuus: **Intra in gaudium domini tui: sed dicat tibi: quia fornicus erat quod amasti: ligate ei manus ⁊ pedes ⁊ mittite eum in tenebras exteriores. Ubi enim ostēdit malū esse murti exteri⁹: ubi ostēdit bonum esse intrasse interius. Nam seruo bono qđ dicit: Intra in gaudiū domini tui: Malo autē suo: Projicite eū in tenebras exteriores. Nō ergo amem⁹ magis exteriora: sed interiora. De interiorib⁹ gaudeamus: in exteriorib⁹ autē necessitatez habeamus: non voluntatem. Vir linguosus non diriget sup̄ terraz. **Viruū iniustu mala venabuntur in interitum.** Veniūt mala ⁊ nō subsistit: ideo dicit: venabuntur in interitū. Multis enim bonis: multis iustis euenerūt mala: ⁊ tanq; inuenerūt eos mala. Nam ideo dicit: venabunt: q; unusq; abscōdere se vult a malo: s; cū iueit a malo qđ fact⁹ ē in venatiōe. Nūqđ autē soli mali fugiūt a malis: qñ querūtur a malis: Nonne ⁊ bonis dictū est: Si vos p̄secuti fuerit in vna ciuitate: fugite in aliā: Ergo quādo mali p̄sequēbant bonos: id est martyres nostros cum eos comp̄hēderūt: venati sunt eos: sed non ad interitum. Pressa ē enim caro: coronata est anima: ⁊ eiecta ē aīnia de carne: nec carni aliqđ factum est quod obesset in posterū. Incensa sit caro: p̄cussa sit caro: laniata sit caro: nūquid ideo subtracta est creatori: quia data est in man⁹ p̄secutoris: Ale qđ creauit ex eo qđ non erat: non reparabit meli⁹ qđ erat: Ergo quādo cōstis capti sunt isti: venati sūt qđem illos mali: sed non ad interitum. Et vo illi qđ non dirigent: ⁊ linguosi sunt: mala eos venabūt ad interitū. Quare: Quia in miseris nō subsistent. **Cognoui qđ faciet dominus iudicium egentis.** Egens iste nō est linguosus. Qui enim linguosus est: abū dare vult: esurire nescit. Illi autē egentes sunt qbus dicit: **Os aperietur vobis: querite ⁊ inuenietis: peti****

te ⁊ dabitur vobis. Ille egēs est de quo dicitur: **Beati qui esuriūt ⁊ sitiūt iusticiam: qñ ipsi saturabunt.** Gemūt inter scādala malozū: ipsi precant ad caput suū: ut eruat̄ur ab homine malo: ⁊ ab homīe maligno liberent̄: ⁊ de manib⁹ iniustozū eruantur. Ipsi ergo sunt quozū causam domin⁹ non negliget: ⁊ si modo pressuras patiunt: apparet gloria ipoz: cum apparuerit caput ipoz. Talibus enim hic constitutis dicitur: **Dortui estis: ⁊ vita vestra abscondita ē cū christo in deo.** Ergo paupes sumus: abscondita ē vita nostra: clamemus ad panem. **Et enim panis viuus: qui de celo descendit: ⁊ qui in via reficit nos: in patria saturabit nos.** Modo enim ut duremus: reficimur. Nam necesse est esuriamus quoad usq; satiemur. Cognoui qđ faciet dominus iudicium egentis. Certus erat iste: quoniam faciet domin⁹ iudicium egentis. **Et causam pauperum.** Ostendit inq; quomodo diligit iustos suos: ostendit diuitibus quomodo diligit paupes suos. **Diuites dixi superbos: pauperes dixi humiles: Si uites dixi p̄ abūdantiāz nō querētes: pauperes dixi p̄ desiderū suspirantes. Faciet domin⁹ causam ipoz.** **Verūtamē iusti confitebuntur nomini tuo.** Et qñ agas causam ipoz: ⁊ quādo facis iudiciū ipoz: tuo nomini confitebuntur. Meritis suis nihil tribuāt: nō tribuēt totum: nisi misericordie tue. **Verūtamē iusti confitebuntur nomini tuo.** Et q; iusti confitebuntur nomini tuo: ut cōstūci qđ iusti fuerint: nihil sibi assumāt de suo: nihil sibi tribuāt de suo. **Quid fiet ut dirigant cor: Quia quando ad se flectit: torquet cor: quādo autem ad dominū intendit: dirigūt cor.** Et vbi erit voluptas: vbi requies: vbi gaudium: vbi beatitudo: Nūquid in se: Non. S; in quo sunt lux: Nūc autē lux in domio dicit: **Idē vide quid sequitur: vide quo concludit.** **Inhabitabunt recti cū vultu tuo.** Male autem illis fuit in vultu suo: bene illis erit cū vultu tuo. Quando vultū suū amauerūt: In sudore vultus sui panē māducauerūt. Redeant: ⁊ deterio sudore: finitis laborib⁹: p̄fessite gemitu: veniet illis facies tua abūdans sufficientia. Nihil q̄rent amplius: q; meli⁹ non habent: ampli⁹ non te deserent: ne deserant a te. Etenim post resurrectionem de domio qđ dicitū ē: **Adimplebis me leticia cum vultu tuo. Si**

Alia lfa.
t capiet in interitum

Alia lfa.
t vindictam

Alia lfa.
t Et habitab

ne vultu suo non nobis daret leticias. Ad hoc purgamus vultu nostru: vt gaudeamus ad vultu ipi. Filij enim dei sumus: et noduz apparuit quid erimus. Scimus quia cu apparuerit: similes ei erimus: quonia videbimus eum sicuti est. Quia inhabitabit recti cuz vultu tuo. Putamus ne cum vultu patri: et non cu vultu filij: an cum vultu filij: et no cum vultu patris. An vnus quodammodo vultu patris et filij et spissancti. Videamus si non nobis ipse filius pmittit vultu suuz: vnde nos letos faciat. Modo hoc capitulum in euangelio: qd huic psalmo attestatur: domus inspirauit vt legeret. Sit eni ipse dominus. Qui audit pcepta mea: et custodit ea: ipse est qui diligit me. Et qui diligit me: diliget a pfe meo: et ego diligaz cu: et ostendam illi meipm. Quale promisit primum dilectissimi. Nunquid eum non videbant: quibus se ostendere promittebat. Nonne ante illos erat. Nonne facies carnis illius adiacebat oculis eorum. Quid est quod volebat ostendere videntibus se. Sed quia talem videbant discipuli quale crucifixerat iudei. Erat autem deus in carne illa occultus: homine autem possent videre homines: deum vero non possent: quis in homine. Quia beati mundo corde: quoniam ipi deum videbunt. Bedit formam hominis et pijs et impijs: seruauit formaz dei mundatis et pijs: vt iocundemur in illo: et bene nobis in eternum sit cum vultu ipi.

Explicit Tractatus de ps. CXXXIX.
Incipit Tractatus de ps. CXL.
Prefatio.

Ad istis fratres admonitionem et petitionem nostram ex ore apostoli: cum eius modo epistola legeretur. Sit enim: Orationi instantes: vigilantes in illa: orates simul et pro nobis: vt deus aperiat nobis ostium verbi ad loquendum mysterium eius: vt manifestem illud: sicut oportet me loqui. Hec verba etiam mea deputare dignamini. Sunt enim in scripturis sanctis profunda mysteria: que ad hoc abscondunt ne vilescant: ad hoc querunt vt exerceant: ad hoc aperiunt vt pascant. Psalmus quem modo cantauimus in multis sententijs: subobscurus est. Cu adiuuante domino ea que dicta sunt: erui: et exponi ceperunt: videbitis hoc vos audire: quod iam

noueratis. Sed id multipliciter dicta sunt: vt varietas locutionis fastidium tolleret veritatis. Quid enim amplius fratres: vel salubrius audituri et cognituri estis: quam diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo: et ex tota anima tua: et ex tota mente tua: et diliges primum tuum tanquam teipsum. Sed ne putetis hec duo precepta parua esse: in his duobus preceptis tota lex pendet et ppete. Quicquid ergo salubriter mente concipitur vel ore profertur: vel de qualibet diuina pagina exculpitur: non habet finem: nisi caritatem. Hec autem caritas non qualiscumque est. Nam et male viuentes irrenunt sibi societate perditate conscientie: et dicunt amare se nolle discedere ab inuicem: suis colloquutionibus conciliari: desiderare se absentes: gaudere ad presentiam suam. Amor iste tartareus est: viscum habet quod deiciat in profundum: non pennas quibus leuet in celum. Que est autem caritas: vt a ceteris que appellantur caritates segregetur et distiguatur. Ea que caritas dicitur vera christianorum: a Paulo definita est: atque ita suis quibusdam terminis circumspecta: cum sit diuinitate infinita: vt oimodo discernatur a ceteris. Finis enim inquit precepti est caritas: posset hucusque dicere. Nam alijs locis vbi tanquam scientibus loquebatur: hucusque dixit. Plenitudo inquit legis caritas: et non dixit qualis caritas. Non alibi non dixit: quia dixit alibi. Non enim vbi que omnia dici: aut possunt: aut debent. Ergo hic plenitudo legis caritas. Querebas forte: que caritas: qualis caritas. Audi alio loco: finis precepti est caritas de corde puro. Jam videte vtrum inter se latrones habeant caritatem de puro corde. Purum cor in caritate: hoc est quando diligis hominem secundum deum: quia et teipsum sic debes diligere: vt non erret regula. Diliges primum tuum tanquam teipsum. Si enim male te diligis et inutiliter: ita et primum diligendo quid ei consilis. Quomodo autem te male diligis. Quomodo te inuenit scriptura: que neminem palpet et conuincit: quia non te diligis: immo conuincit: quia et odis te. Qui autem inquit diligit iniquitatem: odit animam suam. Si ergo diligis iniquitatem: putas quod teipsum diligas: erras. Ita et si primum diligas ad iniquitatem duces: et dilectio tua laqueus erit dilecti. Caritas ergo de puro corde est: que est secundum deum: et conscientia bona: et fide non ficta. Ista caritas definita ab apostolo: habet duo precepta: dilectionis dei: et dilectionis proximi.